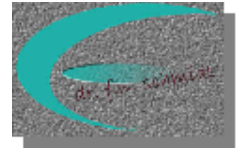

Histo-visie

Het tonnenstelsel

In 1832 brak voor het eerst in Hasselt de cholera uit. Zestien jaar later volgde een tweede golf en in 1866 deed zich een derde explosie voor. Dat jaar waren er zestien doden te betreuren. De gemeente besloot in 1866 de kermis geen doorgang te laten vinden. Verder schafte ze enige ontsmettingsmiddelen aan en werd een begin gemaakt met een verbetering het rioolstelsel.

Vooraf de laatste maatregel zou later zeer effectief blijken te zijn. Lang tastte men over de oorzaak van de ziekte in het duister. Maar gaandeweg werd steeds meer de link tussen vervuild water en de ziekte gelegd.

In vele woningen ontbrak een privaat. Men maakte gebruik van de beeremmer, die wanneer die vol was in de beerput of in een nabij gelegen waterstroompje werd geleegd. In Hasselt diende de tussen de Prinsengracht en Hofstraat gelegen stadsgoot als zodanig.

Een jaar na de laatste uitbraak van de cholera besloot het stadsbestuur de stadsgoot op te ruimen. Een goede maatregel. Het kwam de hygiëne

te goede.

Een belangrijke doorbraak in de ziekte bestrijding was de invoering van het tonnenstelsel.

Op 3 Juli 1886 vond een openbare aanbesteding plaats voor de levering van 25 gegalvaniseerde ijzeren privaatonnen voor de gemeentereiniging.

De tonnen moesten aan de volgende voorwaarden voldoen:

Ze moesten gemaakt zijn van plaatijzer nummer 17 en van de gladste en taaiste kwaliteit zijn. De voorkeur werd gegeven aan Eton. Elk exemplaar moest afgewerkt 8,5 kg wegen. De naad diende 2,5 cm over elkaar heen gewerkt te zijn en het geheel moest worden aan elkaar zijn vastgeklonken met gegalvaniseerde klinkers die 2 cm van elkaar dienden te staan.

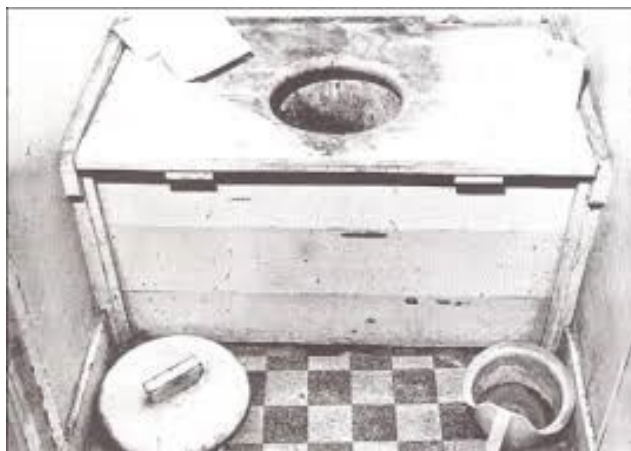
Daarnaast behoorden ze voorzien te zijn van twee banden van 3,5 cm en 3 millimeter dikte.

Ook geklonken. En op de voet moest een ringband van 2 cm worden aangebracht.

Daarnaast dienden ze voorzien te zijn van twee handvaten, die vertind of twee maal gemenied waren. De tonnen moeten waterdicht zijn en glad afgewerkt

zijn. Alleen ijzeren nagels mochten er worden gebruikt. Een model was bij de gemeenteopzichter te bezichtigen.

Na gunning dienden de tonnen binnen dertig dagen te worden afgeleverd. Zo

niet dan zou een boete van 1 gulden volgen. Betaling zou geschieden binnen veertig dagen na levering en acceptatie van de geleverde goederen.

Gegadigden dienden zich te laten bijstaan door twee mede aannemers.

De eerste order werd gegund aan Berend Hollander, smid te Hasselt voor een bedrag van 59 gulden. Zijn mede aannemers waren G. Breman, smid en K. Admiraal, schilder.

In juli 1887 werden opnieuw 25 tonnen aanbesteed.

Nu kwam Piet van der Hoek, smid te Hasselt als winnaar uit de bus. Waarschijnlijk had men in 1886 te laag ingezet want nu moest het stadsbestuur voor dezelfde hoeveelheid tonnen een bedrag van 69,99 neertellen. Zijn mede aannemers waren Willem en Albert Hellenthel, winkeliers te Hasselt.

Op 8 december 1888 ging de gemeente over tot een aanbesteding van 75 tonnen. Waarschijnlijk had men al snel het succes van het stelsel ingezien. De inhoud van de tonnen kon men te gel-

de maken. Anders dan nu kampten sommige streken van Nederland toen met een mest tekort.

Men had ook iets anders geleerd. Door het ook mogelijk te maken in te schrijven op een derde deel van het aantal probeerde men de kosten te drukken.

Eerst zouden de offertes voor 25 stuks worden gelezen en daarna voor het geheel. Zou de aannemer voor 75 stuks goedkoper zijn dan van de 25 dan diende deze de eerste 25 voor 10 januari 1889 te leveren en de rest voor 25 februari van 1889.

Het geheel werd aan Filip van de Berg gegund. Hij had als smid voor een bedrag van 145,12 en een halve cent ingeschreven. Daarmee viel een ton van hem aanzienlijk goedkoper uit dan die van zijn beide voorgangers.

Bij de eerste serie had een ton 2,36 gekost, bij de tweede 2,80 en bij de derde 1 gulden en 94 cent.

Zijn mede aannemers waren zijn collega smid Hendrikus Smit en bakker J. Woelderink.

De betaling zou binnen tien dagen na levering geschieden.

Het tonnenstelsel zou tot de zestiger jaren van de twintigste eeuw stand houden. Toen werden de laatste bewoners van Hasselt die nog steeds er gebruik van maakten gedwongen zich te laten aansluiten op de riolering.

Bronnen:

HCO, archief Hasselt toegangsnr. < inv.nrs. 1714, 1715 en 1717.

A. van der Woude, Een koninkrijk vol sloppen. Achterbuurten in de negentiende eeuw (Amsterdam 2010).

F.W. Schmidt, Hasselt tussen 1850 en 1920 (Dronten 1999) 17-20.